

Svar på skriftligt spörsmål SSS 451/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om yrkesproven i yrkesutbildningen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr Talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 451/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Merja Mäkisalo-Ropponen /sd:

Hur ämnar regeringen säkerställa att yrkesutbildningens yrkesprov vid läroanstalter är ett jämlikt alternativ till yrkesprov som genomförs på arbetsplatser, i synnerhet inom de utbildningsområden där arbetsgivarna har begränsade möjligheter att ta emot yrkesprov?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I lagen om yrkesutbildning föreskrivs att den yrkesskicklighet och det kunnande som de olika examensdelarna kräver visas genom att praktiska arbetsuppgifter utförs i genuina arbetssituationer och arbetsprocesser (yrkesprov). I ett yrkesprov visar den studerande hur väl han eller hon har förvärvat den centrala yrkesskicklighet eller det centrala kunnande som anges i examensgrunderna. Det kunnande som krävs för att avlägga gemensamma examensdelar kan vid behov visas också på något annat sätt. Utbildningsanordnaren svarar för att yrkesproven genomförs. Yrkesproven genomförs på arbetsplatser i praktiska arbetssituationer. Av grundad anledning kan ett yrkesprov dock också ordnas någon annanstans än på en arbetsplats. Den omgivning där yrkesprovet genomförs ska göra det möjligt att visa det kunnande som anges i examensgrunderna. Vid behov kan det kunnande som visas genom ett yrkesprov kompletteras med andra bedömningar av kunnandet.

För varje studerande inom yrkesutbildningen utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK), där bland annat individuella uppgifter om påvisande av kunnandet (yrkesprov) för varje examensdel förs in. Utbildningsanordnaren svarar för att PUK utarbetas och uppdateras, inklusive planeringen av yrkesproven, men planeringen ska göras tillsammans med den studerande och den arbetsplats där yrkesprovet ska genomföras. Således har alla aktörer som deltar i genomförandet av yrkesprovet möjlighet att på förhand påverka innehållet i och tidtabellen för yrkesprovet samt säkerställa att det på arbetsplatsen där yrkesprovet ska genomföras är möjligt att utföra praktiska arbetsuppgifter i tillräcklig omfattning för att det kunnande som påvisas ska täcka de i examensgrunderna angivna kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömning och bedömningskriterierna. De praktiska arrangemangen och tidtabellerna för yrkesproven ska planeras så att de så väl som möjligt lämpar sig för den studerandes och arbetsplatsens behov och normala praxis. Kunnandet i anslutning till kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet

i den examensdel som bedöms kan påvisas i en eller i flera delar. I ett yrkesprov kan man också påvisa kunskaper som hänför sig till flera examensdelar. Vid behov är det också möjligt att fortsätta med yrkesprovet på en annan arbetsplats eller ett annat arbetsobjekt så att man kan säkerställa omfattningen av påvisandet av kunnandet. Det kunnande som visats genom ett yrkesprov kan vid behov också kompletteras med andra bedömningar av kunnandet på det sätt som anges i examensgrunderna, vilket kan behövas till exempel när det är omöjligt att genom praktiska arbetsuppgifter på ett tillräckligt heltäckande sätt visa att den teoretiska kunskap som ligger till grund för arbetet behärskas. Yrkesprovet kan då kompletteras med till exempel en muntlig intervju eller skriftliga uppgifter. Ovan nämnda alternativ för genomförande på arbetsplatserna ger tillräcklig flexibilitet i genomförandet av yrkesprov.

Enligt bestämmelserna är det meningen att ordnande av yrkesprov utanför en arbetsplats ska vara ett undantag som det finns behov av att ta till exempelvis när det inte är möjligt eller ändamålsenligt att på en arbetsplats visa allt det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. I kraven på yrkesskicklighet enligt examensgrunderna kan det också ingå sådant kunnande som hör samman med bestämda speciellsituationer och som det inte är möjligt att visa i samband med normala arbetsuppgifter eller också kan påvisandet i en genuin arbetssituation äventyra till exempel patient- eller trafiksäkerheten. En grundad anledning kan också utöver det ovan nämnda vara till exempel att den studerande är minderårig eller att det inte inom ett rimligt avstånd från den studerandes hem finns någon sådan arbetsplats som skulle uppfylla kraven på den omgivning där ett yrkesprov genomförs. Av grundad anledning kan ett yrkesprov också ordnas någon annanstans än på en arbetsplats, till exempel vid en läroanstalt, läroanstaltens egen arbetsplats eller i någon annan av läroanstaltens arbetsmiljöer eller i en ungdomsverkstad.

Att svara på arbetslivets kompetensbehov hör till yrkesutbildningens viktigaste uppgifter. För att genomföra denna uppgift har utbildningsanordnarna en lagstadgad skyldighet att samarbeta till exempel med arbets- och näringslivet i regionen. Ju tätare och bättre utbildningsanordnarens samarbete med arbetslivet inom sitt verksamhetsområde är, desto bättre kan utbildningsanordnaren förutse kompetensbehoven och rikta examina och utbildning så att de motsvarar kompetensbehoven. Om arbetslivet behöver kunnigt folk, finns det sannolikt också potentiella arbetsplatser för att genomföra yrkesproven.

En central grund för kvalitetssäkringen av yrkesexamina är att påvisa kunnandet i genuina arbetslivssituationer, att bedömningen grundar sig på de riksomfattande examensgrunderna och att företrädarna för utbildningsanordnaren och arbetslivet utför en kollegial bedömning. Genomförandet av yrkesprovet på en arbetsplats i en genuin arbetslivssituation ger den studerande erfarenhet av arbetslivet, direkt kontakt med arbetsgivare, möjlighet att övertyga arbetsgivaren om sin yrkesskicklighet och kompetens och stöder på så sätt den studerandes sysselsättning, möjligheter att byta arbetsplats eller förbättra produktiviteten i sitt arbete. Yrkesprov på arbetsplatser som ordnas för företag och andra arbetsplatser ger en direkt möjlighet att bedöma hur studerandenas kompetens motsvarar arbetslivets behov. På så sätt kan arbetslivet påverka utbildningens kvalitet

och hur den motsvarar arbetslivet. Arbetslivets deltagande på både nationell och lokal nivå i bedömningen av det kunnande som examina förutsätter är en central mekanism för kvalitetssäkring inom yrkesutbildningen.

Helsingfors 21.9.2022

Undervisningsminister Li Andersson